

НОРМА МАСЛАХАТЧИ

ҲУҚУҚ СОЛИҚЛАР БУХГАЛТЕРИЯ

2005 йил июлдан чиқа бошлаган, ҳафтада бир марта чоп этилади

Ернинг ҳақиқий қиймати аниқланади ва унинг бозори шакллантирилади

Ернинг ҳисобини аниқ юритиш ва самарали фойдаланиш қишлоқ хўжалиги, тадбиркорлик, ишлаб чиқариш, қурилиш, геология каби кўплаб соҳалар учун жуда муҳим.

Афсуски, геодезия, картография ва кадастр соҳасида қатор муаммолар

Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёев 21 июль куни ер ҳисоби ва давлат кадастрларини тўлиқ шакллантириш, соҳага рақамли технологияларни жорий этиш масалалари бўйича йиғилиш ўтказди.

тўпланиб қолган. Мамлакатимизда ер хатлови охириги марта 40 йил олдин ўтказилган. Масалан, 140 та туман маъмурий чегаралари ҳозиргача аниқ эмас. Қишлоқ хўжалиги ерларини ажратиш тартиби 20 йил олдин қабул қилинган ва ҳозирги ислохотлар талабига жавоб бермайди.

Кадастр идораларининг энг асосий вазифаси ернинг ҳисоби ва балансини юритиш бўлиши керак. Йил якунига қадар ер тури, контури, чегараси ва фойдаланувчиси ҳақидаги маълумотлар жамланган ахборот тизими ишга

туширилади. Энди ер ажратиш тўғрисидаги қарор мазкур тизимга киритилсагина ҳақиқий ҳисобланади.

Қишлоқ хўжалигини бошқаришни рақамлаштириш, келгуси йилдан ер баланси ва унинг ҳисобини Миллий геоахборот тизимидида юритиш зарурлиги қайд этилди. Йил якунига қадар қишлоқ хўжалиги майдонларини электрон танлов ва аукцион асосида ажратиш тартиби жорий қилинади.

«Ергеодекадастр» давлат қўмитасининг тупроқ сифатини баҳолаш, ерларни ривожлантириш, экинларни

УСТУВОРЛИКЛАР

жойлаштириш билан боғлиқ вазифалари, шунингдек, Тупроқшунослик ва агрокимё илмий-тадқиқот институти Қишлоқ хўжалиги вазирлигига ўтказилади.

Соҳадаги яна бир камчилик — баъзи турдаги кадастрлар тўлиқ шаклланимаган. Масалан, автомобиль йўллари кадастри 23%, маданий мерос объектлари 32%, қувурлар 32%, шаҳарсозлик кадастри 63% шаклланиган, холос. Шу боис ишчи гуруҳ тузиб, кадастрлар базасини тўлиқ ишлаб чиқиш топширилди.

Йиғилишда шаҳар ва қишлоқларда ернинг ҳақиқий қийматини аниқлаш ҳамда унинг бозорини шакллантириш масаласига ҳам тўхталиб ўтилди.

president.uz.

21.07.2020 йилдаги ЎРҚ-629-сон Қонун билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди.

МЧЖ корпоратив облигацияларни чиқариши мумкин

«Қимматли қоғозлар бозори тўғрисида»ги ва «Масъулияти чекланган ҳамда қўшимча масъулиятли жамиятлар тўғрисида»ги қонунларга тегишли тузатишлар киритилди.

Облигация — уни сақловчининг облигациянинг номинал қийматини ёки бошқа мулккий эквивалентини облигацияни чиқарган шахсдан облигацияда назарда тутилган муддатда олишга, облигациянинг номинал қийматидан қайд этилган фоизни олишга бўлган ҳуқуқини ёхуд бошқа мулккий ҳуқуқларини тасдиқловчи эмиссиявий қимматли қоғоз.

МЧЖ бизнеснинг оммавий тури сифатида юқори инвестициявий жозибадорликка эга ҳисобланади. Бироқ, МЧЖ шаклидаги юридик шахслар корпоратив облигацияларни чиқариш ҳуқуқига эга бўлмаган тақдирда, улар учун қўшимча молиялаштириш манбалари чекланади. Шу боис тузатишлар билан масъулияти чекланган ҳамда қўшимча масъулиятли жамиятларга облигацияларни чиқариш ва жойлаштириш ҳуқуқи берилди.

Ушбу молиявий дастак банк кредити учун ҳақиқий муқобилга айланиши учун корпоратив облигацияларни чиқариш шартлари соддалаштирилди:

➤ корпоратив облигациялар суммаси эмитентнинг ўз капиталга миқдоридан ошса, эмитент ошган сумма учун таъминот бериши шарт;

➤ сўнги бир йилда (илгари — сўнги 3 йилда) рентабеллик, тўловга қобилиятлилик, молиявий барқарорлик ва ликвидликнинг ижобий кўрсаткичларига эга бўлган эмитент томонидан чиқарилганда. Тегишинча, молиявий ҳисобот бўйича аудиторлик хулосаси фақат облигациялар чиқарилишидан олдинги сўнги бир йил учун зарур бўлади.

Маълумот учун: бундай ўзгартиришлар ишлаб чиқариш ва бошқа инфратузилмаларни (инфрату-

зилма облигацияларини) яратиш ва реконструкция қилишни молиялаштиришга маблағларни жалб этиш учун хўжалик жамиятлари ва давлат корхоналари томонидан чиқариладиган облигацияларга ҳам тааллуқлидир. Шунингдек инфратузилма облигациялари бўйича мажбуриятлар тўлиқ сўндирилгунга қадар уларни сўғурталаш тўғрисидаги талаб бекор қилинди. Давлат улуши 50% ва ундан ортиқ бўлган хўжалик жамиятлари томонидан инфратузилма облигациялари Молия вазирлиги билан келишилган ҳолда чиқарилиши белгиланди.

Энди уларга нисбатан ҳам «Қимматли қоғозлар бозори тўғрисида»ги Қонун ва Қимматли қоғозлар эмиссияси ва эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқарилишларини давлат рўйхатидан ўтказиш қоидаларида (АВ томонидан 30.08.2009 йилда 2000-сон билан рўйхатдан ўтказилган) назарда тутилган қимматли қоғозлар эмиссияси тартиби татбиқ этилади. Қимматли қоғозлар эмиссиясининг босқичларини эслатиб ўтамыз: тегишли қарор қабул қилиш ва тасдиқлаш, проспектни тасдиқлаш (оммавий жойлаштирилган тақдирда), облигациялар чиқарилишини давлат рўйхатидан ўтказиш ҳамда Қимматли қоғозлар марказий депозитарийида ҳисобга қўйиш, чиқарилиш ҳақидаги ахборотни ошкор қилиш, чиқарилган қимматли қоғозларни жойлаштириш ва чиқарилиш натижалари тўғрисида хабардор қилиш.

Оилавий бизнесга ишчиларни ёллашга рухсат берилди

Юридик шахс ташкил этмаган ҳолда оилавий тадбиркорлик билан шуғулланишга ҳозирги вақтга қадар амалда бўлган тақиқ бекор қилинди.

Оилавий тадбиркорлик билан икки шаклда шуғулланиш мумкин:

ҚОНУНЧИЛИКДАГИ ЯНГИЛИКЛАР

➤ юридик шахс ташкил этган ҳолда — оилавий корхона шаклида. Оилавий корхоналар аввалбошдан ишчиларни ёллашга ҳақли бўлган («Оилавий тадбиркорлик тўғрисида»ги Қонуннинг 4-м. 5-қ.);

➤ юридик шахс ташкил этмаган ҳолда — яқка тартибдаги тадбиркорнинг давлат рўйхатидан ўтказилганлиги тўғрисидаги гувоҳномага асосан. Унда яқка тартибдаги тадбиркорлик оилавий тадбиркорлик шаклида амалга оширилиши акс эттирилади ва биргаликда бизнесни юритувчи оила аъзолари кўрсатилади. Бунда ҳозирга қадар доимий ишчиларни ёллаш тақиқланган эди (Низомнинг 8-б., ВМнинг 29.07.2009 йилдаги 216-сон қарорига илова).

«Оилавий тадбиркорлик тўғрисида»ги Қонунга охириги чекловни бекор қилишга оид қўшимча киритилди. Энди оилавий тадбиркорлик субъектлари юридик шахс ташкил этмаган ҳолда қуйидагиларга ҳақли:

биринчидан, уч нафаргача доимий ишчини ёллаб, улар билан меҳнат шартномаси тузишга. Мазкур ҳолатда Яқка тартибдаги тадбиркорлар томонидан тадбиркорлик фаолиятини ишчиларни ёллаган ҳолда амалга ошириш тартиби тўғрисидаги низом (ВМнинг 31.07.2015 йилдаги 219-сон қарорига 1-илова) қўлланилади деган хулоса чиқариш мумкин;

иккинчидан, меҳнатга лаёқатли ёшга тўлган бошқа яқин қариндошларини, шу жумладан болалари ва неваларининг эрини (хотинини), ака-укалари ва опасингилларини, уларнинг хотинини (эрини) ва болаларини иштирокчи сифатида жалб этишга ҳақли.

Ҳужжат Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базасида (lex.uz) эълон қилинган ва 22.07.2020 йилдан кучга кирди.

Олег Заманов.

Муассис учун мақсадли қарз

Хорижий капитал иштирокидаги компания таркибиде тенге улушларга эга иккита муассис бор. Улардан бирининг устав фондидаги улуши охиригача шакллантирилмаган.

Бир муассис бошқа муассиснинг устав фондини шакллантириш бўйича қарзини сўндириши мумкинми?

– Молиявий қарз шартномасини расмийлаштириш орқали сўндириши мумкин.

Жамиятнинг ҳар бир иштирокчиси таъсис ҳужжатларида белгиланган ва жамият рўйхатидан ўтказилган пайтдан бошлаб 1 йилдан ошмайдиган муддат мобайнида жамиятнинг устав фондидаги ўз хиссасини тўлиқ қиритиши

керак («Масъулияти чекланган ҳамда қўшимча масъулиятли жамиятлар тўғрисида»ги Қонуннинг 14-моддаси 7-қисми). Яъни ҳар бир муассис МЧЖ УФга ўз хиссасини қиритиши лозим.

Қўриб чиқилаётган вазиятда муассислар ўртасида молиявий (мақсадли) қарз шартномасини расмийлаштириш мумкин, унда олинаётган пул маблағлари миқдори, уларни қайтариш муддатлари, қарз фойз эвазига берилганда фойзлар миқдори назарда тутилиши лозим (ФК 732, 739-м.).

Ушбу қарор муассисларнинг умумий йиғилишида баённома билан расмийлаштирилади, унда пул маблағлари компания УФда иккинчи муассиснинг улушини шакллантиришга йўналтирилади.

Наргиза Воҳидова,
«Norma» МЧЖ эксперти.

Давлат объектини хусусийлаштириш шартлари

– **Асосий фаолият турини муайян муддатга сақлаб қолиш шартлари ўзаро мажбуриятлар тўғрисидаги битимда белгиланиши мумкин.**

Хусусийлаштиришда оммавий мулк объектларнинг тасарруфчилари ва янги мулкдор ўзаро мажбуриятлар ва хусусийлаштирилаётган объектнинг муайян муддатда фаолият юритиш шартлари тўғрисидаги битим тузишлари мумкин. У қуйидаги шартларни ўз ичига олади («Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида»ги Қонуннинг 18-моддаси):

– корхона соҳасини, ишлаб чиқариш ҳажминини муайян муддатга сақлаб қолиш тўғрисидаги;

– иш ўринлари сонини сақлаб қолиш ёки ўзгартириш тўғрисидаги;

– маҳсулотларни муайян истеъмолчиларга етказиб бериш тўғрисидаги;

– ишчиларнинг меҳнат шaroитларини, экологик хавфсизлигини ва атроф муҳитни муҳофаза қилишга оид чора-тадбирларни амалга ошириш тўғрисидаги;

– ҳодимларнинг ижтимоий-маиший таъминотининг ўзига хос жиҳатларига тааллуқли шартларни;

– бошқа ҳолатларни.

Шу тариқа, мол-мулкни хусусийлаштиришда ушбу шартлар қелишиб олинмаган бўлса, сизда объектнинг асосий фаолият турини сақлаб қолиш юзасидан мажбурият пайдо бўлмайди.

Қарзни соддалаштирилган тартибда ундириш

Корхонада 100 дан ортиқ дебиторлар мавжуд, уларнинг қарзи 1 млн сўмдан 4 млн сўмгача бўлган миқдорни ташкил этади. Харидор томонидан қарзни тан олиш тўғрисидаги хат мавжуд бўлганда, корхона банкка акцептсиз тўлов талабномасини беришга ва қарзни ундириш учун судга мурожаат қилишга ҳақли. Бироқ даъво қиймати 20 БҲМдан кам бўлганда иқтисодий суд даъвои оdatий тартибда қўриб чиқиш учун қабул қилмайди (ИПК 203-2-м.).

Дебиторлар ўз наъбатиде, қарз тан олинишини имзолашдан бўйин товлаш ёки рад этишга уринадилар, шу сабабли акцептсиз талабнома тақдим этишнинг имкони бўлмайди. Кўпчилик қарздорлар узоқ ва бориш қийин бўлган туманларда жойлашган бўлиб, корхонада ҳар бир муайян ҳолат бўйича ходимларни хизмат сафарига юборишнинг имкони йўқ.

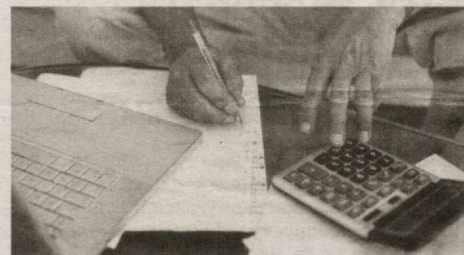
20 БҲМдан кам бўлган миқдордаги қарзлар дебиторлардан қандай ундирилади?

– 20 БҲМдан ошмайдиган суммадаги қарзлар соддалаштирилган тартибда иш юритилиб ундирилади.

Иқтисодий суд иш юритишнинг соддалаштирилган тартибда юридик шахсларга нисбатан қиймати 20 БҲМдан, ЯТТга нисбатан 5 БҲМдан ошмайдиган даъво аризаларини қўриб чиқади (ИПК 203-2-м.).

Даъво аризаси ва унга илова қилинадиган ҳужжатларга қўйиладиган талаблар оддий ишларни қўриб чиқишдаги талаблар билан бир хил бўлади (ИПК

203-3-м.). Бироқ даъво аризасига қўшимча равишда жавобгарга даъво аризаси ва унга илова қилинадиган ҳужжатларнинг нусхалари топширилганлиги далили илова қилиниши лозим. Бундай далиллар жавобгарга топширилганлиги тўғрисидаги бюртом хат ёки имзо чектириб топширилганлиги ҳисобланади. Даъво аризаси бюртом хат билан юборилган бўлса, унга жавобгар томонидан қабул қилиб олинганлиги тўғрисидаги почта хабарномаси илова қилинади.

Жавобгар бюртом хатни олишни рад этса ва бундай ҳолат қайд этилса ёки кўрсатилган манзилда жавобгар йўқлиги туфайли бюртом хат қайтиб келса ва унда алоқа муассасасининг тегишли белгиси бўлса, бюртом хат етказиб берилган ҳисобланади. Даъво аризасига бюртом хат (конверт) илова қилиниши лозим (24.05.2019 йилдаги ОСПнинг 13-сонли қарори 43-банди).

Альберт Сафин,
«Norma» МЧЖ эксперти.

ЖАВОБ БЕРАМИЗ

200-00-59

телефони орқали (шаҳарлараро кўнжироқлар учун кодлар: уяли телефондан +99871, стационар телефондан 8371) солиқ солиш ва бухгалтерия масалалари юзасидан саволларига экспертларимиздан жавоб олишлари мумкин. Ҳафтаининг 5 куни давомида соат 10.00 дан 17.00 гача. Тушлық вақти соат 13.00 дан 14.00 гача.

лойиҳаси доирасида «СБХ» ва «Норма маслаҳатчи» газеталари комплекти обуначилари ҳамда «Норма» дастурий маҳсулотларидан фойдаланувчилар

«КОРХОНА ЮРИСТИ»

электрон маълумотнома тизимини
ЎЗБЕК ТИЛИДА тақдим этамиз

Тошкент ш. Миробод тумани,
Таллимаржон кўч. 1/1. Тел: (998 71) 200-00-90.
E-mail: office@norma.uz, web: www.norma.uz

● УСТУВОРИКЛАР

– Ернинг ҳақиқий қиймати аниқланади ва унинг бозори шакллантирилади **1-бет**

● ҚОНУНЧИЛИКДАГИ ЯНГИЛИКЛАР

– Янги ҳужжатларни тақдим этамиз **1-бет**

● ХЎЖАЛИК ЮРИТИШ ҚОИДАЛАРИ

– Муассис учун мақсадли қарз

– Давлат объектини хусусийлаштириш шартлари

– Қарзни соддалаштирилган тартибда ундириш **2-бет**

● РАСМИЙ ХЎЖАЖАТЛАР

Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари:

– «Коронавирус пандемиясининг салбий таъсирини камайтириш учун аҳоли, тадбиркорлик субъектлари, умумий овқатланиш, савдо ва хизматлар соҳасини қўллаб-қувватлашнинг қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида»;
– «Алкоголь ва тамаки маҳсулотларини ишлаб чиқариш ва уларнинг айланмасини тартибга солиш соҳасида бошқарув тизимини такомиллаштириш тўғрисида».

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори

– «Цемент импорти тартибини соддалаштириш ҳамда ички бозорни сифатли цемент билан таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида» **3-4-бетлар**

● ТАЪЛИМ

– Педагоглар ишига аралашганлик учун жавобгарлик

– Таълим тўлови имтиёзлари: 5 та асосий хато **5-бет**

● ҚАДРЛАР БЎЛИМИ

– Ишдан бўшатилганда асосий таътил учун компенсация

– Меҳнат шартлари ўзгартирилганда

– Уридош ходимага декрет нафақаси

– Иш вақти да тўлов мувофиқ қилини керак

– Қўшимча дам олиш куни

– Учинчи декрет таътиги **6-7-бетлар**

● АВТОНОРМА

– Автомобилни сотиб олишда тўловлар **8-бет**

● Хорижда қандай

– Жаримлар қайта тақдимланиши керак **8-бет**

РАСМИЙ ҲУЖЖАТЛАР

• ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНЛАРИ:

– «Коронавирус пандемиясининг салбий таъсирини камайтириш учун аҳоли, тадбиркорлик субъектлари, умумий овқатланиш, савдо ва хизматлар соҳасини қўллаб-қувватлашнинг қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида»;
– «Алкоголь ва тамаки маҳсулотларини ишлаб чиқариш ва уларнинг айланмасини тартибга солиш соҳасида бошқарув тизимини такомиллаштириш тўғрисида».

• ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

– «Цемент импорти тартибини соддалаштириш ҳамда ички бозорни сифатли цемент билан таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида».

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

КОРОНАВИРУС ПАНДЕМИЯСИНИНГ САЛБИЙ ТАЪСИРИНИ КАМАЙТИРИШ УЧУН АҲОЛИ, ТАДБИРКОРЛИК СУБЪЕКТЛАРИ, УМУМИЙ ОВҚАТЛАНИШ, САВДО ВА ХИЗМАТЛАР СОҲАСИНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШНИНГ ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА*

Коронавирус пандемияси даврида аҳолини, айниқса, умумий овқатланиш, савдо ва хизматлар соҳасидаги тадбиркорлик субъектларини қўшимча равишда қўллаб-қувватлаш, уларнинг даромадларини таъминлаш, санитария-эпидемиологик вазият яхшилланишига қараб ушбу субъектларни жадал қайта тиклаш, шунингдек, иш ўринларини сақлаб қолиш мақсадида:

1. Белгилансинки:

а) 2020 йил 1 июлдан 2020 йил 31 декабрга қадар: умумий овқатланиш корхоналари ва биноларини ижарага беришга ихтисослашган корхоналар айланмадан олинган солиқни тўлашдан озод этилади;

жисмоний шахслар кўчмас мулкни ижарага беришдан олинган даромадлар бўйича жисмоний шахслардан олинган даромад солиғи тўлашдан озод этилади;

мол-мулкни (бинолар ва автомобиль транспорти) ижарага берувчи жисмоний шахсларга солиқ мақсадида ижара тўловларининг энг кам ставкаларини қўллаш тартиби тўхтатиб турилади; ижарага берувчиларга 2020 йил учун ижара тўлови миқдорини пасайтириш мақсадида, шу жумладан тақдим этилаётган солиқ имтиёзларини инобатга олган ҳолда ижара тўловини қайта қўриб чиқиш тавсия этилсин;

б) 2020 йил 1 апрелдан 2020 йил 31 декабрга қадар умумий овқатланиш корхоналари алкоголь маҳсулотлари билан чакана савдо қилиш ҳуқуқи учун йиғимни тўлашдан озод қилинади;

в) Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 19 мартдаги «Коронавирус пандемияси ва глобал инқироз ҳолатларининг иқтисодийёт тармоқларига салбий таъсирини юмшатиш бўйича биринчи навбатдаги чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПФ-5969-сон Фармонида белгиланган алкоголь маҳсулотларининг улгуржи савдоси билан шуғулланувчи корхоналарнинг ажратмалари миқдорини 5 фоиздан 3 фоизга пасайтиришга доир имтиёз мuddати 2020 йил 31 декабрга қадар узайтирилади;

г) умумий овқатланиш корхоналарига алкоголь маҳсулотларини етказиб бериш орқали сотиш ҳуқуқи берилади.

2. Умумий овқатланиш корхоналари учун кичик тадбиркорлик субъектларига татбиқ этилган имтиёзлар ва преференцияларни

қўллаган ҳолда, уларни кичик корхоналар тоифасига киритиш мақсадида 2020 йил 1 июлдан бошлаб умумий овқатланиш корхоналари учун белгиланган ҳодимларнинг йиллик ўртача сони 25 нафардан 50 нафарга оширилсин.

3. Шундай тартиб ўрнатилсинки, унга мувофиқ 2021 йил 1 июлга қадар умумий овқатланиш корхоналари карантин чекловларининг бекор қилинишига қараб Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан ўрнатилган жойлаштириш, қуриш ва фойдаланиш бўйича вақтинчалик талабларга риоя қилган ҳолда ҳамда туман (шаҳар) ҳокимлиқларини хабардор қилиш орқали истеъмолчиларга овқатланиш хизматларини кўрсатиш учун ўзларига туташ бўш ер участкаларида енгил конструкцияларни бепул жойлаштириш ва қуриш ҳуқуқига эга.

4. Белгилансинки, 2021 йил 1 июлга қадар карантин чекловларининг бекор қилинишига қараб тадбиркорлик субъектларига маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари билан шартнома тузмасдан давлат солиқ хизмати органларини савдо мuddати, маҳсулоти ва транспорт тўхташи тақиқланмаган жойларни кўрсатган ҳолда хабардор қилиш орқали автодўжон, автомагазин, автотиркама, автоцистерна ва фудртраклар орқали савдо қилиш ҳуқуқи тақдим этилади.

Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси ўзининг расмий сайти ва мобил иловалар орқали кўча савдони бошлаш тўғрисида электрон хабарномаларни бепул қабул қилишни таъминласин.

5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси:

икки кун мuddатда умумий овқатланиш корхоналарида истеъмолчиларга овқатланиш ёки хордик чиқариш хизматларини кўрсатиш учун енгил конструкцияларни жойлаштириш, қуриш ва улардан фойдаланиш бўйича вақтинчалик талабларни тасдиқласин;

2021 йил 1 январга қадар халқаро тажрибадан келиб чиқиб, умумий овқатланиш корхоналарининг мавсумий кафелари ишлаши, шунингдек, кўча савдони амалга ошириш тартибини тасдиқласин.

6. Белгилансинки, 2020 йилда Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси томонидан белгиланган ҳолларда, солиқ

*Ушбу Фармон Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базасида (lex.uz) эълон қилинган ва 20.07.2020 йилдан кучга кирди.

тўловчиларга солиқ ҳисоботларини тақдим этиш муддатларини ҳеш кундан кўп бўлмаган муддатга кечиктирганили учун жарима солинмайд.

7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 18 майдаги «Коронавирус пандемияси даврида аҳоли ва тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлаш бўйича навбатдаги чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПФ-5996-сон Фармонида белгиланган қўйидаги солиқ имтиёзлари ва преференциялари 2020 йил 31 декабрга қадар узайтирилсин:

а) мол-мулк солиғи ва ер солиғини тўлашдан озод қилиш бўйича берилган имтиёзлар;

кичик тадбиркорлик субъектлари;

бозорлар ва савдо комплекслари, кинотеатрлар, умумий овқатланиш корхоналари, жамоат транспорти корхоналари, спорт-соғломлаштириш муассасалари, шунингдек, йўловчи ташиш, маиший хизматлар кўрсатиш, биноларни, шу жумладан банкетлар ўтказиш учун ижара бериш фаолияти билан шуғулланувчи юридик шахслар учун;

б) ижтимоий солиқ ставкасини 12 фоиздан 1 фоизга пасайтириш бўйича микрофирма ва кичик корхоналар учун берилган имтиёзлар (акциясоти маҳсулотлар ишлаб чиқарувчилар, давлат корхоналари ва устав жамғармасида (устав капиталлида) давлат улуши 50 фоиз ва ундан юқори бўлган юридик шахслар бундан мустасно);

в) божхона органлариға мурожаат қилган кунгача бир йилдан кам бўлмаган муддат давомида ташқи иқтисодий фаолиятни амалга ошираётган микрофирма ва кичик корхоналарға, кейинчалик кечиктирилган суммани 120 кун мобайнида тенг улушларда тўлаш шарти билан, товарларни (истеъмол товарларидан ташқари) олиб киришда ундирилладиган божхона бож ва акциз солиғини тўлаш муддатини кечиктиришни тақдим этиш;

г) микрофирма ва кичик корхоналарда 2020 йил 15 май ҳопатиға солиқлар, пенялар ва солиқ қонунчилиғини бузганлик учун

ҳисобланган жарималар бўйича мавжуд бўлган қарздорлиқни ундиришни тўхтатиш.

Белгилансинки, умумий овқатланиш корхоналари ижтимоий солиқнинг пасайтирилган ставкасини ишчиларнинг сонидан қатъи назар қўлайди.

8. Ваколатли органлар аудиторлар, ризалторлар, баҳорловчилар, актуарийлар, аптека ва уларнинг филиаллари мударлари, туристик ташкилотларнинг ишчилари ва гидлар (экспурсоводлар), хорижий тилларға ўқитувчиларнинг 2020 йил 1 мартда тугайдиган малакавий сертификатлари муддатини навбатдаги малакавий имтиҳонларни ўтказиш санасига қадар узайтирсин.

9. Ўзбекистон «Маҳалла» хайрия жамоат фондига, «Саховат ва кўмак» фондига, «Ўзбекистон меҳр-шафқат ва саломатлик» жамоат фондига, шу жумладан уларнинг Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳри, туманлар ва шаҳарлардаги бўлинмаларига бегараз ёрдам бериш (бегараз ёрдам олиш) қисмида фойда солиғи, қўшилган қиймат солиғи, айланмадан олиннадиган солиқ ва жисмоний шахслардан олиннадиган даромад солиғи бўйича имтиёзларнинг амал қилиши 2020 йил 31 декабрга қадар узайтирилсин.

Маълумот учун қабул қилинсинки, 14 ёшгача болалари бўлган оилаларға нафақа, шунингдек, бола икки ёшга тўлгунда қадар бола парвариши бўйича оналарға берилладиган нафақалар жисмоний шахслардан олиннадиган даромад солиғини ҳисоблашда жами даромадга киритилмайд.

10. Мазкур Фармоннинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири А.Н.Арипов зиммасига юклансин.

**Ўзбекистон Республикаси Президентини
Ш.МИРЗИЁЕВ.**

Тошкент ш.,
2020 йил 20 июль
ПФ-6029-сон.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

АЛКОГОЛЬ ВА ТАМАКИ МАҲСУЛОТЛАРИНИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ВА УЛАРНИНГ АЙЛАНМАСИНИ ТАРТИБГА СОЛИШ СОҲАСИДА БОШҚАРУВ ТИЗИМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА*

Республикада виночилик соҳасини жадал ривожлантириш, алкоголь ва тамаки маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳамда реализация қилиш соҳасида замонавий бошқарув тизимини жорий этиш, ишлаб чиқариш ва экспорт ҳажмларини ошириш, алкоголь маҳсулотлари оқонуний айланимисига чек қўйиш мақсадида:

1. Қўйидагилар:

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиғи вазирлиғи ҳузуридаги Ўзумчилик ва виночиликни ривожлантириш агентлиғи ҳамда Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиғи ҳузуридаги Алкоголь ва тамаки бозорини тартибга солиш инспекцияси неғизида **Алкоголь ва тамаки бозорини тартибга солиш ҳамда виночиликни ривожлантириш агентлиғи** (кейинги ўринларда – Агентлик);

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиғи вазирлиғи ҳузуридаги Ўзумчилик ва виночиликни ривожлантириш агентлигининг Ўзум етиштирувчилар ва вино тайёрловчиларни қўллаб-қувватлаш жамғармаси ва Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиғи ҳузуридаги Алкоголь ва тамаки бозорини тартибга солиш инспекциясининг бюджетдан ташқари жамғармаси неғизида Агентлиكنинг юридик шахс мақомиға эға бўлмаган **Виночиликни ривожлантириш жамғармаси** ташкил этилсин.

2. Агентлиكنинг асосий вазифалари этиб қўйидагилар белгилансин:

истеъмол ва техник этил спирти, алкоголь ва тамаки маҳсулотлари ишлаб чиқариш ва реализация қилиш, виночилик соҳасида ягона давлат сиёсатини юритиш, шунингдек соҳани ривожлантиришға йўналтирилган комплекс дастурларни амалга ошириш;

виночилик хом ашё базасини мустаҳкамлашға ва саноатбоп тоқзорлар плантацияларини кенгайтиришға, виночилик корхоналарини комплекс модернизациялашға, замонавий ресурс тежовий технологияларни жорий этишға ҳамда виночилик соҳасида юқори малакали мутахассисларни тайёрлашға қўмаклашиш;

махаллий вино тайёрловчиларнинг халқаро миқёсда рақобатбардорлиғи ва экспорт салоҳиятини ошириш, шунингдек соҳаға инвестицияларни жалб этишда ўзум етиштирувчилар ва вино тайёрловчиларни қўллаб-қувватлаш;

ўзбек виноларининг миллий брендини яратиш ва уни жаҳон бозорларида кенг тартиб қилиш тадбирларини амалга ошириш; истеъмол ва техник этил спирти, алкоголь ва тамаки маҳсулотларини ишлаб чиқариш ҳамда уларнинг айланмаси ҳажмларини, шу жумладан замонавий ахборот тизимларини жорий этиш ва ривожлантириш орқали мониторинг қилиш;

истеъмол ва техник этил спирти, алкоголь ва тамаки маҳсулотларини ишлаб чиқаришда техник ва технологик нормаларға риёа этилиши ҳамда сақланиш сифатини, шу жумладан уларни ишлаб

*Ушбу Фармон Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базасида (lex.uz) эълон қилинган ва 24.07.2020 йилдан кучға кирди.

чиқаришда қўлланиладиган хом ашё ва ёрдамчи материаллар сифатини назорат қилиш.

3. Агентлик:

алкоголь маҳсулотларининг улгуржи савдоси бўйича фаолиятни **лицензиялаш**;

истеъмол ва техник этил спирти, алкоголь ва тамаки маҳсулотларини ишлаб чиқариш ҳамда алкоголь маҳсулотларининг улгуржи савдоси бўйича фаолиятни амалга оширувчилар томонидан **лицензия талабларига риоя этилишини назорат қилиш**;

алкоголь ва бошқа маҳсулотларни ишлаб чиқариш учун корхоналар ўртасида **истеъмол этил спиртини белгиланган тартибда тақсимлаш** бўйича ваколатли давлат органи этиб белгилансин.

4. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ҳўжалиги вазирлиги ҳузуридаги Узумчилик ва виночиликни ривожлантириш агентлигининг қуйидаги вазифа ва функциялари Қишлоқ ҳўжалиги вазирлиги ҳузуридаги Богдорчилик ва иссиқхона ҳўжалигини ривожлантириш агентлигига ўтказилсин:

узумнинг ҳўраки ва кишмишбоп навлари плантацияларини кенгайтириш, узумчиликни жадал ривожлантиришга йўналирилган комплекс мақсадли дастурларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш;

узумчилик корхоналарини комплекс модернизациялашга кўмаклашиш ва қўллаб-қувватлаш, экспорт салоҳиятини ошириш;

хорижий ва маҳаллий таълим муассасалари, илмий-тадқиқот институтлари ва тармоқнинг етакчи ишлаб чиқарувчилари билан ҳамкорлик қилиш орқали узумчилик соҳасида юқори малакали мутахассисларни тайёрлашга кўмаклашиш;

Ўзбекистон Республикаси Ер ресурслари, геодезия, картография ва давлат кадастри давлат қўмитаси билан биргаликда узум плантацияларининг электрон реестрини юритиш.

5. Богдорчилик ва иссиқхона ҳўжалигини ривожлантириш агентлигининг Богдорчилик ва иссиқхона ҳўжалигини ривожлантириш жамғармаси ҳисобидан янги узум плантацияларини яратиш учун қуйидаги мақсадларда субсидиялар қўнуң ҳўжатларида белгиланган миқдорда ажратилиши белгилансин:

ҳўраки ва кишмишбоп узум плантацияларида томчилатиб сугориш технологиясини жорий этиш;

ҳўраки ва кишмишбоп узум тоқзорларида ирригация тадбирларини ўтказиш, жумладан сув етказиб бериш, артезиан қудуқлар, қувурлар ва резервуарлар барпо этиш, сув етказиб бериш учун насос станциялари қуриш, сув сақлаш учун сийгимлар сотиб олиш.

Молия вазирлиги Узум етиштирувчилар ва вино тайёрловчиларни қўллаб-қувватлаш жамғармасига 2020 йилда Ўзбекистон Республикасининг республика бюджетидан ажратилиши белгиланган субсидияларнинг тегишли қисмини 2020 йил 1 августдан бошлаб Богдорчилик ва иссиқхона ҳўжалигини ривожлантириш агентлигининг Богдорчилик ва иссиқхона ҳўжалигини ривожлантириш жамғармасига ажратилишини таъминласин.

6. Вазирлар Маҳкамаси бир ҳафта мuddатда Узум етиштирувчилар ва вино тайёрловчиларни қўллаб-қувватлаш жамғармасининг 2020 йил 21 июль ҳолатига маблағлари қолдигини қишлоқ ҳўжалиги соҳасидаги инвестиция лойиҳаларининг сўзсиз амалга оширилишини таъминлашни ҳисобга олган ҳолда Виночиликни ривожлантириш жамғармаси ҳамда Богдорчилик ва иссиқхона ҳўжалигини ривожлантириш жамғармаси ўртасида тақсимласин.

7. Шундай тартиб ўрнатилсинки, унга мувофиқ 2020 йил 1 августдан бошлаб:

алкоголь маҳсулотлари билан чакана савдо қилиш, шунингдек умумий овқатланиш корхоналари томонидан алкоголь маҳсулотларини сотиш ҳўқуқига рухсат берувчи гувоҳнома чекланмаган мuddатга берилди;

ишлаб чиқарувчилар томонидан туристик йўналишларда

ташкил этилган дегустация ҳудудларида (жойларида) реализация қилинган табиий вино (қадоқлангандан ташқари) маҳсулотларига ноль даражали ставка бўйича акциз солиғи солинадиган;

ишлаб чиқарувчилар истеъмол этил спиртининг 50 фоиз ҳақини олдиндан тўлаш шартларида реализация қилиш ҳўқуқига эга.

8. Ўзбекистон Республикаси Туризмни ривожлантириш давлат қўмитаси (А.А.Абдухакимов) алкоголь маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи корхоналарга туристларни жалб қилиш учун туруператорларни йўналиш дастурларига корхонага тегишли дегустация ҳудудлари қиратилишини ташкиллаштирсин.

9. Агентликка 2020 йил 1 октябрдан бошлаб истеъмол ва техник этил спирти, алкоголь ва тамаки маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи корхоналар ҳамда алкоголь маҳсулотларининг улгуржи ва чакана савдоси билан шуғулланувчи ташкилотларда тегишли лицензия ёки рухсат гувоҳномаларини ишлаб чиқилган ва сотилган, идентификация воситалари билан маркировкаланмаган, қалбаки акциз маркали ёки акциз маркази мавжуд бўлмаган алкоголь ва тамаки маҳсулотлари ҳақида далолат берувчи ҳўлатлар мавжуд бўлган тақдирда, махсус ваколатли органи ҳамда харбдор қилган ҳолда текширишларни амалга ошириш ваколати берилсин.

10. Белгилансинки, истеъмол ва техник этил спирти 2021 йил 1 июлдан бошлаб реал вақт режимида автоматлаштирилган кузатиш тизими (GPS) билан жиҳозланган ҳамда 2022 йил 1 январдан бошлаб истеъмол ва техник этил спирти, алкоголь ва тамаки маҳсулотларини ишлаб чиқариш, уларнинг айланмаси ҳажмини ҳисобга олиш ҳамда узумзорларнинг ягона реестри ахборот тизимига интеграция қилинган электрон ҳисоблагич ўрнатилган автотранспорт воситаларида ташилади.

11. Ўзбекистон Республикаси Монополияга қарши қурашиш қўмитаси икки ой мuddатда маҳаллий қўпикланадиган ва табиий вино маҳсулотлари рекламасига қуйидаги ҳўллarda рухсат берилишини назарда тутувчи тегишли қўнуң лойиҳасини ишлаб чиқсин ва Вазирлар Маҳкамасига киритсин;

меҳмонхоналарда, савдо ва умумий овқатланиш корхоналари савдо залининг ички қисмида ҳамда маҳсулотларни намойиш ва дегустация қилиш жойларида;

ахборот маҳсулотининг ёшга оид таъсирини кўрсатган ҳолда ишлаб чиқарувчи ва савдо корхоналарининг расмий веб-сайтларида;

темир йўл ва ҳаво транспорти воситаларида;

оммавий ахборот воситаларида маҳаллий вақт билан соат 23.00 дан 7.00 гача намойиш қилинишига.

12. Ўзбекистон Республикаси Президентига ва Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг айрим ҳўжатларига иловага** мувофиқ ўзгартириш ва қўшимчалар киритилсин.

13. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 5 февралдаги «Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги Алкоголь ва тамаки бозорини тартибга солиш инспекцияси фаолиятини ташкил этиш тўғрисида»ги ПҚ-4162-сон қарори ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

14. Агентлик манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда икки ой мuddатда қўнуң ҳўжатларига мазкур Фармондан келиб чиқадиган ўзгартириш ва қўшимчалар тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

15. Ўшбу Фармоннинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари У.И.Барноев зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президентини Ш.МИРЗИЁЕВ.

Тошкент шаҳри,
2020 йил 23 июль
ПФ-6033-сон.

**Фармонга илова «Норма маслаҳатчи»да чоп этилмайди. Ҳўжатнинг тўлиқ матни билан «Норма» АҚТ ва nrm.uz сайтида танишиш мумкин.

ЦЕМЕНТ ИМПОРТИ ТАРТИБИНИ СОДДАЛАШТИРИШ ҲАМДА ИЧКИ БОЗОРНИ СИФАТЛИ ЦЕМЕНТ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА*

Цементни импорт асосида республикага олиб киришда ҳўжалик юритувчи субъектларга қўлайлик яратиш ҳамда ички бозорни сифатли цемент билан узлуксиз таъминлаш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Қўйидагилар:

Цемент маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажмини ошириш ҳамда ички бозорни сифатли цемент билан таъминлаш бўйича «Йул харитаси» 1-иловага** мувофиқ;

Цемент импортини соддалаштирилган тартибда амалга ошириш ҳамда ички бозорда унинг сифатини назорат қилиш схемаси 2-иловага** мувофиқ тасдиқлансин.

2. Ўзбекистон Республикаси Монополияга қарши курашиш қўмитаси, Давлат божхона қўмитаси, «Ўзстандарт» агентлигининг республикага олиб кириладиган цементни эркин муомалага чиқаришни соддалаштирилган тартиб асосида амалга ошириш амалиётини қўллаш тўғрисидаги таклифи маъқуллансин. Бунда:

цемент республика ҳудудига олиб кирилгунга қадар импорт қилувчи ҳўжалик юритувчи субъект ва jisмоний шахс (кейинги ўринларда - импорт қилувчи) томонидан ихтиёрийлик асосида унинг намуналари техник жиҳатдан тартибга солиш соҳасидаги норматив ҳужжатлар талабларига мувофиқлигини баҳолаш учун сертификатлаштириш органига тақдим этилади, бунда маҳсулотни эркин муомалага чиқариш («ИМ 40» режимида ўтказиш) давлат божхона хизмати органлари томонидан тегишли мувофиқлик сертификати асосида амалга оширилади, божхона қўнун ҳужжатлари бузилиши хавфи белгилари аниқланган ҳолатлар бундан мустасно;

цемент аввал олиб кирилган ва охириги ўн икки ой давомида бир ишлаб чиқарувчининг цемент маҳсулотига нисбатан берилган мувофиқлик сертификати асосида (амал қилиш муддатидан қатъи назар) ушбу ишлаб чиқарувчининг кейинги маҳсулотни импорт қилувчи томонидан республика ҳудудига олиб кирилган ҳолларда «Ягона дарча» божхона ахборот тизимида маҳсулотни техник жиҳатдан тартибга солиш соҳасидаги норматив ҳужжатлар талабларига мувофиқлигини баҳолаш учун сертификатлаштириш органининг ариза бўйича қабул қилган қарори давлат божхона хизмати органлари томонидан маҳсулотни эркин муомалага чиқаришга асос бўлади, божхона қўнун ҳужжатларининг бузилиши хавфи белгилари аниқланган ҳолатлар бундан мустасно. Бунда аризада кўрсатилган миқдордаги цемент сифати бўйича даврий равишда лаборатория синовлари амалга оширилади ва натижалари бўйича импорт қилувчига синов баённомаси тақдим этилади.

Ҳар бир божхона юк декларацияси бўйича маълумот сертификатлаштириш органига «Ягона дарча» божхона ахборот тизими орқали юборилади ва цемент эркин муомалага чиқаришда сертификатлаштириш органи билан импорт қилувчи ўртасида тузилган шартнома доирасида цементни хавф-хатарлари таҳлил қилиш асосида даврий равишда лаборатория синовларидан ўтказилади.

3. Белгилаб қўйилсинки:

лаборатория синови натижаларига кўра цемент белгиланган талабларга номувофиқ деб топилган тақдирда, бу ҳақда бир кун муддатда сертификатлаштириш органи томонидан импорт қилувчи, Ўзбекистон Республикаси Қурилиш вазирлиги, Давлат

божхона қўмитаси, Монополияга қарши курашиш қўмитаси ва «Ўзстандарт» агентлиги хабардор қилинади;

белгиланган талабларга номувофиқ деб топилган цементни олиб кирган импорт қилувчи олти ой муддат давомида ушбу маҳсулотни эркин муомалага чиқаришда соддалаштирилган тизимдан фойдаланиш ҳуқуқига эга бўлмайди;

«Ўзстандарт» агентлиги ҳузуридаги Техник жиҳатдан тартибга солиш, стандартлаштириш, сертификатлаштириш ва метрология соҳасидаги қўнунчилик талабларига риоя қилинишини таъминлаш департаменти (кейинги ўринларда - Департамент) сертификатлаштириш органларининг хабарномасига кўра белгиланган талабларга номувофиқ бўлган маҳсулотни сотишни ва ундан фойдаланишни тўхтатиб қўйиш тўғрисида импорт қилувчига бажарилиши мажбурий бўлган кўрсатма беради.

4. Ўзбекистон Республикаси Монополияга қарши курашиш қўмитаси ҳузуридаги Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш агентлиги Департамент билан биргаликда ички бозордаги цемент маҳсулотлари сифатини ўрганиш мақсадида чакана савдо шохобчаларида назорат харидларини амалга оширсин ва маҳсулотнинг техник жиҳатдан тартибга солиш соҳасидаги норматив ҳужжатлар талабларига мувофиқлигини ўрганиб бурсин.

5. «Ўзстандарт» агентлиги бир ой муддатда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига қўйидагиларни назарда тутувчи тегишли қўнун лойиҳасини киритсин:

техник жиҳатдан тартибга солиш соҳасидаги норматив ҳужжатлар талабларига жавоб бермайдиган цементни олиб кирганлиги;

ички бозорда цемент маҳсулотларини чакана сотишда истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қўнунчилик талабларини бузганлиги учун жарималар қўллаш.

6. Департамент ва Ўзбекистон Республикаси Монополияга қарши курашиш қўмитаси ҳузуридаги Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш агентлиги техник жиҳатдан тартибга солиш соҳасидаги норматив ҳужжатларга номувофиқ бўлган цемент маҳсулотни ҳамда истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қўнунчилик талаблари бузилишига олиб келган ҳолатлар оммавий ахборот воситаларида кенг ёритилишини таъминласин.

7. Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон стандартлаштириш, метрология ва сертификатлаштириш агентлигининг фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» 2019 йил 24 апрелдаги 348-сон қарорига 3-иловага** мувофиқ ўзгартириш ва қўшимчалар киритилсин.

8. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари А.Ж.Раматов ва Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг молия-иқтисодиёт ва камбағалликни қисқартириш масалалари бўйича ўринбосари - Ўзбекистон Республикаси иқтисодий тарақиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги Ж.А.Қўчқоров зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикасининг Бош вазир
А.АРИПОВ.

Тошкент ш.,
2020 йил 23 июль
450-сон.

*Ушбу қарор Қўнун ҳужжатлари маълумотлари миллий базасида (lex.uz) эълон қилинган ва 24.07.2020 йилдан кучга кирди.

**Қарорға 1–3-иловалар «Норма маслаҳатчи»да чоп этилмайди. Ҳужжатнинг тўлиқ матни билан «Норма» АҚТ ва nrm.uz сайтида танишиш мумкин.

Педагоглар ишига аралашганлик учун жавобгарлик

МЖТКга янги модда қўшилди ва таълим соҳасида жавобгарлик кучайтирилди
(21.07.2020 йилдаги ЎРҚ-629-сон Қонун).

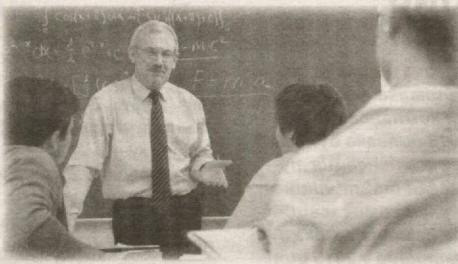
Таълим муассасалари педагог ходимларига қуйидагиларга нисбатан суд ҳимояси кафолатланди:

➤ уларнинг касбий фаолиятига ўқувчиларнинг билимларини тўғри ва ҳолис баҳолашга таъсир кўрсатадиган қонунга хилоф равишда аралашши;

➤ унинг хизмат вазифаларини бажаришга тўсқинлик қилиш.

Кўрсатиб ўтилган ҳаракатлар учун санкциялар ҳуқуқбузарнинг мақоми ва тақририйлигига боғлиқ ҳолда ўзгаради. Ҳуқуқроларга биринчи ҳуқуқбузарлик учун БҲМнинг 5 бараваридан 7 бараваригача ва маъмурий жазо қўлланилганидан кейин бир йил давомида тақриоран содир этилса - БҲМнинг 7 бараваридан 10 бараваригача, мансабдор шахсларга эса - тегишинча, БҲМнинг 7 бараваридан 10 бараваригача ва БҲМнинг 10 бараваридан 15 бараваригача миқдориди жарима солинади.

Бунда педагог маъмурий баённома тузмасдан ўз аризасида ҳуқуқбузарнинг шахси, ҳуқуқбузарлик со-

дир этилган жой, вақт ва унинг моҳияти тўғрисидаги маълумотларни ҳамда бошқа зарур бўлган маълумотларни кўрсатган ҳолда судга мурожаат қилишга ҳақли.

Бундан ташқари, болаларни тарбиялаш ва уларга таълим бериш борасидаги мажбуриятларни бажармаганлик учун жавобгарлик чоралари кучайтирилди. Хусусан,

а) ота-оналар ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар томонидан вояга етмаган болаларни тарбиялаш ва уларга таълим бериш борасидаги мажбуриятларни бажармаслик, шу жумладан вояга етмаган болаларнинг маъмурий ҳуқуқбузарлик содир этишига олиб келиши

ҚОНУНЧИЛИКДАГИ ЯНГИЛИКЛАР

– БҲМнинг 1 бараваридан 5 бараваригача жарима (аввал БҲМнинг ½ қисмидан 3 бараваригача бўлган);

б) маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил давомида тақрор содир этилган бўлса – БҲМнинг 5 бараваридан 10 бараваригача жарима (аввал БҲМнинг 3 бараваридан 5 бараваригача бўлган);

в) болаларнинг мажбурий умумий ўрта таълим, ўрта махсус, касб-ҳунар таълими олишига ота-оналар ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар томонидан тўсқинлик қилиш – БҲМнинг 10 бараваридан 15 бараваригача жарима (аввал БҲМнинг 5 бараваридан 10 бараваригача бўлган);

г) маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил давомида тақрор содир этилган бўлса – БҲМнинг 15 бараваридан 25 бараваригача жарима ёки 15 суткагача муддатта маъмурий қамоққа олиш (аввал БҲМнинг 10 бараваридан 20 бараваригача жарима ёки 15 суткагача муддатта маъмурий қамоққа олиш) қўлланилади.

Ҳужжат Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базасида (lex.uz) эълон қилинган ва 22.07.2020 йилдан қучга кирган.

Олег Заманов.

Таълим тўлови имтиёзлари: 5 та асосий хато

ДИРЕКТОР УЧУН ШПАРГАЛКА

Ўзбекистондаги олий ўқув юртида таълим олиш (ўзининг, шунингдек 26 ёшгача бўлган фарзанди ёки турмуш ўртоғининг ўқиши) учун йўналтириладиган солиқ тўловчининг даромадларига солиқ солинмайди. Ушбу имтиёзни қўллашда иш берувчилар кўп йўл қўядиган хатоликлар ҳақида Юнусобод туман ДСИ бош солиқ инспектори Низомиддин Султонов сўзлаб берди.

– ЖШДС бўйича ушбу имтиёзни қўллашда иш берувчи (солиқ агенти) томонидан кўпинча қуйидаги хатоларга йўл қўйилади:

1. Иш берувчи имтиёзни қўлламайди ва солиқ инспекциясига мурожаат қилишни тавсия этади

Жисмоний шахсларнинг даромадларига тўлов манбаида солиқ солиш тартиби Солиқ кодексига белгиланган. Бухгалтер 2019 йилда ва ундан аввал йўл қўйилган хатони тузатадиган бўлса, у 2007 йилги таҳрирдаги СКга амал қилиши лозим (2007 йил таҳриридаги СК 179-м. 31-б.).

Имтиёзин амалиётда қўллашнинг жиҳатларини Ўзбекистон Республикаси олий ўқув юртларида таълим олиш учун йўналтириладиган маблағларга жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғи бўйича имтиёзни қўллаш тартиби тўғрисидаги низоми (АВ томонидан 27.05.2010 йилда 2107-сон билан рўйхатдан ўтказилган) тартибга солади.

Иш берувчи (солиқ агенти) СКда назарда тутилган имтиёзларни қўллаши шарт. Бунинг учун ходим томонидан ариза билан бирга тақдим этилган қуйидаги ҳужжатлар асос бўлади:

Ўзбекистон олий ўқув юрти ва талаба ўртасида пуллик асосда таълим олиш тўғрисида тузилган шартнома нусхаси;

➤ таълим кредитини олиш учун тижорат банки билан тузилган шартнома нусхаси (бундай шартнома тузилган тақдирда);

➤ талабанинг паспорти ва (ёки) тузилганлик тўғрисидаги гувоҳномаси нусхаси.

Ходимнинг турмуш ўртоғининг таълим ҳақини тўлаш чоғида иш берувчи паспортда тегишли ёзув қайд этилмаган бўлса, никоҳ тузилганлиги тўғрисидаги гувоҳномани талаб этишга ҳақли. Бироқ ҳозирга қадар ушбу норма Низомига киритилмаган.

Жисмоний шахс таълим ҳақини мустақил равишда тўладиган бўлса (нақд пул билан, банкдаги омонатларидан ва бошқа банкдаги ҳисобрақамларидан ёки пластик картадан фойдаланган ҳолда), ДСИга жами йиллик даромади тўғрисидаги декларацияни топшириш чоғида имтиёзни қўллаш мумкин.

2. Иш берувчи имтиёзни қўллаш мумкин бўлган ҳолатларни ҳисобга олмайди

Иш берувчи турли усуллар орқали таълим ҳақини тўлашда иштирак этиши мумкин:

➤ ходимнинг аризасига биноан унинг иш ҳақидан таълим учун тўловни ўтказиш;

➤ ходимга олий ўқув юртида таълим олиш ҳақини тўлаш учун қайтариш шарти билан қарз (молиявий қарз) бериш;

➤ ходимнинг иш ҳақини таълим кредитини сўндиришга йўналтириш;

➤ шартнома асосида ўз маблағлари ҳисобидан олий ўқув юрти билан ҳисоб-китобни амалга ошириш.

Олий ўқув юртидаги таълим ҳақи тўладиган шахслар учун ЖШДС бўйича имтиёз фақат биринчи учта ҳолатда қўлланилиши мумкин, сабаби - имтиёз фақат ЖШДСга нисбатан татбиқ этилади.

Иш берувчи ўз маблағлари ҳисобидан кадрларни мақсадли тайёрлашни амалга оширадиган бўлса, бундай харажатлар жисмоний шахсларнинг даромади ҳисобланмайди ва бинобарин, уларга нисбатан имтиёз қўлланилмайди (2007 йил таҳриридаги СК 171-м.; янги таҳрирдаги СК 369-м.).

Олий ўқув юртида таълим олиш ҳақ тўлаши мумкин бўлган шахслар рўйхати бухгалтерлар эътиборидан четда қолиши мумкин. Бир томондан, у қатъий чекланган, бошқа томондан – кодекснинг янги таҳририда кенгайтириб берилган: ходим ва фарзандларидан

ташқари унинг турмуш ўртоғининг таълим олиши учун ҳам имтиёзни қўллаш мумкин.

3. Ўзбекистон ҳудудида жойлашган ва аккредитацияланган хорижий билим юрти филиалида таълим ҳақи тўланганда, иш берувчи томонидан имтиёзни қўллаш рад этилади

Низомга мувофиқ олий ўқув юрти деганда олий таълимнинг дастурларини (бакалаврият ва магистратура) амалга оширадиган, ЎзР Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланган тартибда ташкил этилган, ўз Устави ва Олий таълим тўғрисидаги низоми (АВ томонидан 22.02.2003 йилда 1222-сон билан рўйхатдан ўтказилган) асосида фаолият юритувчи юридик шахс тушунилади.

Бинобарин, Ўзбекистондаги олий ўқув юртида, шунингдек Ўзбекистон ҳудудида жойлашган ва аккредитация қилинган хорижий билим юртларида таълим олаётган барча талабаларга нисбатан имтиёз қўлланилиши мумкин.

Имтиёз чет элда таълим олаётганларга татбиқ этилмайди.

Олий ўқув юртлари ўртасида тузилган шартномага асосан талаба ўқиш даврининг бир муддатида Ўзбекистондаги аккредитация қилинган билим юртида, қолган муддатида хорижда таълим оладиган ҳолатлар тартибга солинмаган.

Мазкур ҳолатда мутахассисларнинг фикрлари турлича бўлди. Айримлар талаба Ўзбекистонда аккредитация қилинмаган хориждаги билим юртида ўқиётган давр учун имтиёз берилмаслиги керак деб ҳисоблайдилар. Бошқалар эса барибир имтиёз тақдим этилиши керак деб ҳисоблайдилар.

Мазкур масала юзасидан келишмовчиликларни норматив ҳужжатларда тартибга солиш орқали бартараф этиш мумкин.

4. Иш берувчи банк фойзларини сўндириш ҳисобига йўналтирилган суммага имтиёзни қўллабди

Солиқ кодексига фақат олий ўқув юртида таълим олиш учун йўналтирилган суммага имтиёз берилди.

Ўқиш ҳақини тўлаш учун банк томонидан берилган кредит бўйича фойзаларга имтиёз татбиқ этилмайди.

5. Иш берувчи таълим ҳақини тўлаш учун иш берувчидан олинган қарз йўналтирилган тақдирда имтиёзни қўллабди

Иш берувчи ходимга олий ўқув юртида таълим олиш ҳақини тўлаш учун қарз берган. Қарзни қайтариш шартлари шартномада келишилган. Сумма қисмларга бўлиб-бўлиб, шу жумладан кейинги йилларда қайтарилиши назарда тутилган деб фараз қилайлик. 2107-сон Низомга мувофиқ ҳисобот йилидан кейинги йилларда сўндириладиган қарз суммасига имтиёз қўлланилмайди.

Хатоларни қандай четлаб ўтиш мумкин

Қуйидаги иккита қоидага амал қилиш керак:

➤ ЖШДС бўйича имтиёз жисмоний шахсларнинг солиқ солинадиган даромадларини (кейинги ўринларда – солиқ чегирмаси) Ўзбекистондаги олий ўқув юртида таълим олиш учун ҳақ тўлашга йўналтириладиган маблағлар суммасига камайтириш кўринишида тақдим этилади. Шу жумладан – Ўзбекистонда жойлашган ва аккредитация қилинган хорижий билим юртлари. Таълим олиши учун имтиёз тақдим этиладиган шахслар рўйхати 2007 йил таҳриридаги СК 179-моддасининг 31-бандида ҳамда янги таҳрирдаги СК 378-моддасининг 16-бандида белгиланган.

➤ ҳисобот даврида солиқ чегирмасидан тўлиқ фойдаланилмаса (жами йиллик даромад суммаси таълим учун ҳақ тўлаш бўйича ҳақиқатда амалга оширилган харажатлар суммасидан кам бўлган тақдирда), унинг қолдиғи кейинги солиқ даврларига кўчирилмайди.

Олег Гаевой.

Ишдан бўшатишда асосий таътил учун компенсация

Ўриндош ходим 14.06.2011 йилдан 3.06.2020 йилгача ишлаган. Ходимнинг аризасига биноан («2011 йилдан 2018 йилгача ишлаган даврда фойдаланилмаган меҳнат таътили учун компенсация тўлашнинг сўраш») 14.06.2011 йилдан 3.06.2018 йилгача бўлган давр учун ҳар бир йил учун 9 кун ҳисобидан 8 йилга компенсация тўлаш тўғрисида буйруқ тузилган («фойдаланилмаган таътилни белгиланган энг оз муддатидан ортиқча қисми учун компенсация ҳисоблансин»). Умумий сони – 72 кун. 2018 йилда компенсация ҳисобланди ва тўланди. Ҳозирги кунда ишдан бўшатишда у 2019 йил (24 иш куни) учун таътил пули ва 2020 йилнинг 5 ойи (10 иш куни) учун компенсация олади. Бунда у 2011–2018 йиллар учун таътил пулини тўлашни талаб қилди.

Ходимга фойдаланилмаган таътилни белгиланган энг оз муддатидан ортиқча қисми учун компенсация тўланган бўлса, 2011–2018 йиллар учун таътил пулини тўлаш тўғрисидаги талаби қонунийми?

– Ходимнинг талаби қонуний.

Меҳнат шартномаси бекор қилинганда ходимга фойдаланилмаган барча йиллик асосий ва қўшимча таътиллار учун пуллик компенсация тўланади (МК 151-м.).

бунда белгиланган энг оз муддатидан ортиқча қисми учун тўланган компенсация суммалари чегириб ташланади.

Шуни ёдда тутиш лозимки, ходимга ҳар йили 15 иш кунидан иборат таътил

берилади. Бундай таътил берилмаганлиги сабабли ишдан бўшатишда таътиллار учун компенсация тўланади.

Тўлов миқдорини ходимнинг меҳнат таътили давомийлиги – 24 иш кунидан келиб чиққан ҳолда ҳисобланг:

1) 11.06.2011 йилдан 3.06.2020 йилгача ходим 24 иш кунидан 9 марта таътилга чиқишга ҳақли бўлган, жами – 216 иш куни;

2) улардан 72 иш куни учун компенсация тўланган;

3) меҳнат шартномаси бекор қилинган кунда ходимга 144 иш куни (216 – 72) учун компенсация тўланиши лозим;

4) ҳисоб-китоб қилишда ходимга жами 17 ой – 34 иш кунини учун компенсация ҳисобланган ва тўланган;

5) шу тариқа, корхона ходимга 110 иш куни (144 – 34) учун компенсация тўламаган.

Ходимга ҳисоб-китобни кўрсатиш ва илгари тўланган суммаларни чегириган ҳолда компенсация тўлаш лозим.

Иш берувчи фойдаланилмаган таътиллار учун белгиланган энг оз муддатидан ортиқча қисми учун дастлабки компенсацияни тўлашда тўғри йўл

тутган.. Ходим аризани нотўғри ёзган. У МКнинг 151-моддасига мувофиқ ариза тақдим этилиши ва фойдаланилмаган таътиллار учун белгиланган энг оз муддатидан ортиқча қисми учунгина компенсация тўлашни сўраши лозим эди.

Иш берувчи ходимнинг аризасини олганда қонун бўйича уни тўлиқ қаноатлантира олмаслиги туфайли ходимдан аризани қайтадан ёзишни илтимос қилиши ёки МКнинг 151-моддасига ҳавола қилган ҳолда белгиланган энг оз муддатидан ортиқча қисми тенг келадиган кунлар учунгина компенсация тўлашга қарор қилганлиги ҳақида аризага резолюция қўйиши лозим.

Бундан кейин ходимларга уларнинг ҳуқуқларини тушунтиришни ва тақдим этилган аризаларнинг тўғрилигини назорат қилишни тавсия этамиз. Компенсация тўлаш тўғрисидаги буйруқлар, таътиллардан фойдаланиш ва Т-2 шаклидаги шахсий карточкада компенсация тўлаш тўғрисидаги маълумотлар билан ходимларни имзо чектириб таништириш лозим.

Меҳнат шартлари ўзгартирилганда

Корхона Тошкентда жойлашган эди. Ҳозир юридик манзилни Самарқандга ўзгартирган.

Тошкентда ишга қабул қилинган ходимлар борасида қандай йўл тутилади, улар корхонанинг юридик манзили ўзгарганда Самарқандга ишлашга ўтказиладими? Шартномалар қандай тартибда ва қайси асосларга кўра бекор қилинади?

– Корхонанинг юридик манзили ўзгартирилиши, бунинг устига у жойлашган шаҳарнинг ўзгариши иш жойи, яъни меҳнат шартларининг ўзгартирилиши ҳисобланади. Иш берувчи ходимларнинг розилигисиз шартларни ўзгартиришга ҳақли, бироқ белгиланган қуйидаги тартибга қатъий риоя қилиши лозим (МК 89-м.):

1) меҳнат шартларини ўзгартириш хусусида корхонадаги ходимларнинг вакиллик органлари билан олдиндан маслаҳатлашиб олиши шарт;

2) меҳнат шартларидаги бўлажак ўзгаришлар ҳақида ходимни камида 2 ой олдин ёзма равишда огоҳлантириб тилхат олиши шарт. Ушбу огоҳлантиришда иш берувчи ходимларга янги манзилда ва янги шартларида иш тақлиф этади (ходимларга хизмат турар жойлари, ётоқхоналар ҳам берилиши мумкин), бунга ходимларнинг розилиги бўлиши лозим. Кўрсатилган муддатни қисқартиришга фақат ходимнинг розилиги билан йўл қўйилади.

3) розилик берилганда – меҳнат шартномаси шартлари ўзгартирилганлиги расмийлаштирилади (МК 96-м.). Ходим билан меҳнат шартномасига қўшимча битим тузилади ва буйруқлар расмийлаштирилади;

4) янги меҳнат шартларида ишлашни давом эттириш рад этилган тақдирда ўртача ойлик иш ҳақидан кам бўлмаган миқдорда ишдан бўшатиш нафақаси тўланган ҳолда ходим билан тузилган меҳнат шартномаси бекор

қилинади (МК 109-м.). Мазкур ҳолатда меҳнат шартномаси бекор қилинади, буйруқ чиқарилади, меҳнат шартномаси бекор қилинган кунда тўлиқ ҳисоб-китоб қилинади ва фойдаланилмаган барча меҳнат таътиллари учун пуллик компенсация тўланади (МК 89-м. 4-б., 107, 151-м.). Ходимларга моддий ёрдам кафолатлари татбиқ этилади (МК 67-м.).

Шу тариқа, ушбу асосга кўра меҳнат шартномаси бекор қилинганда ходимларга қуйидаги тўловлар тўланади:

– барча иш кунлари, шу жумладан меҳнат шартномаси бекор қилинган кун учун ходимга тўланиши лозим бўлган иш ҳақи;

– меҳнат шартномаси бекор қилинган кунда мавжуд бўлган фойдаланилмаган таътиллар учун компенсация (МК 151-м.);

– огоҳлантириш муддати ўрнига пуллик компенсация (томонларнинг келишувига кўра);

– ходим ишдан бўшатишда корхонанинг локал ҳужжатларида ёки меҳнат шартномасида назарда тутилган тўловлар;

– ўртача ойлик иш ҳақидан кам бўлмаган миқдордан ишдан бўшатиш нафақаси (МК 109-м.);

– иш қидириш даврида иккинчи ой учун тўланадиган ўртача ойлик иш ҳақи (МК 67-м.);

– ходим меҳнат шартномаси бекор қилинган кундан бошлаб 10 кун мобайнида маҳаллий меҳнат органида иш қидираётган шахс сифатида рўйхатдан ўтган бўлса, учинчи ой учун ҳам ўртача иш ҳақи тўланади (МК 67-м.);

– иш берувчининг ташаббуси билан муддатли меҳнат шартномаси муддатидан олдин бекор қилинганда неустойка тўланади (ушбу шарт меҳнат шартномасида мавжуд бўлганда) (МК 104-м.).

Ушбу асос бўйича ишдан бўшатиш тақдирда, фойдаланилган, бироқ ишлаб берилмаган таътиллار учун меҳнат ҳақидан ушлаб қолинмайди (МК 164-м. 4-б.);

5) меҳнат шартлари ноқулай томонга ўзгарганда иш берувчи томонидан маҳаллий меҳнат органига кўпчилик ходимлар учун меҳнат шартлари ўзгарганлигини асословчи маълумотлар тақдим этилиши шарт.

Ўриндош ходимага декрет нафақаси

Ходима ўриндошлик бўйича ишлайди, яқинда ҳомиладорлик ва туғиш таътилига кетмоқчи.

Ўриндошга ҳомиладорлик ва туғиш бўйича нафақа берилиши лозимми? Лавозим ва касбларни ўриндошликда олиб бориш тўғрисидаги низомга кўра у бундай ҳуқуққа эга, бироқ иш берувчилар бундай тўловни тўлашга мажбурми?

– Ҳомиладорлик ва туғиш бўйича нафақа ҳар бир иш жойи (асосий иш жойи ва ўриндошликдаги иш жойи) бўйича алоҳида тўланади.

Ҳомиладорлик ва туғиш бўйича таътил нафақа тўланган ҳолда тақдим этилиши белгиланган (МК 233-м.). Нафақа тўлашда истисно ҳолатлар мавжуд эмас. Шу боис ҳар қандай иш берувчи (турли мулкчилик шаклидаги ташкилотлар ҳамда асосий ёки ўриндошлик бўйича иш жойлари),

бундай таътилни тақдим этаётганда ходимага нафақа тўлаши лозим.

Ўриндошликда ишлайдиган аёллар асосий ва ўриндошликдаги иш жойидан ҳомиладорлик ва туғиш бўйича нафақа олишга ҳақли (Низомнинг 18-банди, ВМнинг 18.10.2012 йилдаги 297-сон қарори билан тасдиқланган).

Ушбу нафақа ўриндошликдаги иш жойидан даволаш-профилактика муассасасининг бў-

лим бошлиғи томонидан тасдиқланган меҳнатга лаёқатсизлик варақаси бўйича тўланади (Йўриқноманинг 19-банди, АВ томонидан 17.04.2015 йилда 2667-сон билан рўйхатдан ўтказилган).

Иш ҳақи сақланмайдиган таътил ва меҳнат стажи

Ходим корхонада 2019 йил 1 майдан 2020 йил 1 майгача ишлаган. Корхонанинг меҳнат ва жамоа шартномасида меҳнат таътилини ҳисоблаш учун стаж МКнинг 142-моддасига мувофиқ ҳисобланиши назарда тутилган. Хусусан, таътил учун стажга давомийлиги 2 ҳафтадан ортиқ бўлган иш ҳақи сақланмайдиган таътиллари даври киритилмади. Ходим ишлаган даврида танаффуслари билан бир неча марта иш ҳақи сақланмайдиган таътилда бўлган. Умумий ҳажми 84 кундан иборат, бироқ ҳар бир узлуксиз қисми 2 ҳафтадан кам бўлган, фақат биттаси узлуксиз 28 кунни ташкил этган.

Ишланган давр бўйича меҳнат таътилини ҳисоблаш учун стаждан неча кун чиқариб ташланиши лозим?

— МКнинг 142-моддаси мазмунига кўра тақдим этилган иш ҳақи сақланмайдиган таътилни умумий давомийлигидан (84 кундан) алоҳида тақдим этилган

Иш вақти ва тўлов мувофиқ келиши керак

Ходим бухгалтер-кассир лавозимига ўриндошлик бўйича ишга қабул қилинган. У асосий иш жойи бўйича бошқа корхонада ҳафтасида 40 соатли иш кунни билан 6 кунлик иш ҳафтаси бўйича ишлайди. Ўриндошликка ишга қабул қилиш тўғрисидаги буйруқда 0,25 ставка кўрсатилган. Ўриндошлик бўйича меҳнат шартномасида ставка кўрсатилмаган, фақат ҳафтасига 20 соатлик иш вақти режими акс эттирилган. Май ойи учун табелда бир ҳафтада 20 соат ишланган иш вақти билан 6 кунлик иш ҳафтаси кўрсатилган.

Корхона 0,25 ставкага ўриндошлик бўйича ишга қабул қилинган ходимнинг меҳнат шартномасида ва тегишинча, табелда ҳафтасига 20 соатлик иш вақти режими кўрсатишга ҳақлими?

Буйруқ бўйича 0,25 ставка белгиланган бўлиб, табель бўйича ҳафтасига 20 соатлик иш вақти кўрсатилган ҳолда қандай ҳақ тўланади?

— Йўқ, ҳақи эмас.

Ходимлар учун иш вақтининг нормал давомийлиги ҳафтасига 40 соатдан ошмаслиги лозим (МК 115-м.), бу тўлиқ ставкага (1,0) тўғри келади. Ҳафтасига 20 соат эса саволда кўрсатилган чорак ставкага (0,25) эмас, балки ярим ставкага (0,5) тўғри келади. Шу боис ставка миқдорини ва иш вақти давомийлигини аниқлаштириб олиш лозим, улар бир-бирига мувофиқ бўлиши керак.

Чорак (0,25) ставка учун ҳафтасига 10 соатлик иш вақти давомийлиги меъёр ҳисобланади. Ушбу иш вақти соатларини табелда томонларнинг келишувига кўра тақсимлаш мумкин. Ўриндош учун асосий талаб асосий иш вақтидан бўш вақтда иш билан банд бўлиш ҳисобланади, унинг бир кундаги умумий давомийлиги 12 соатдан ошмаслиги лозим.

Меҳнат шартномасида ходим қандай ставкага ишга қабул қилинганлигини кўрсатиш, унинг иш вақтини ва ишланган вақтга мутаносиб ҳолда меҳнат ҳақини тўғри белгилаш лозим.

Ишга қабул қилиш тўғрисидаги буйруқ тузилган меҳнат шартномаси мазмунига мос келиши керак (МК 82-м.).

Учинчи декрет таътили

МЧЖ ходимаси ҳомиладорлик ва туғиш таътилига кетма-кет учинчи марта чиқяпти. Ҳар гал меҳнатга лаёқатсизлик варақасини тақдим этяпти. Ташкилот 2 та касаллик варақаси бўйича, яъни ҳар бирида 126 календарь кун учун ҳақ тўлади.

Ташкилот учала меҳнатга лаёқатсизлик варақаси учун ҳақ тўлаши шартми?

— Ҳа, тўлаши шарт.

Амалдаги қонун ҳужжатларида ҳомиладорлик ва туғиш таътиллари сони ҳамда тегишли нафақаларни тўлаш бўйича чекловлар мавжуд эмас. Ходима ҳомиладорлик ва туғиш таътилларида барчасини олишга ҳақли (МК 233-м.).

Мазкур ҳолатда нафақа ходиманинг ҳомиладорлик ва туғиш таътили бошланиш санасидаги лавозим маошидан келиб чиққан ҳолда ҳисобланади.

таътилни 14 кунини чегириб ташлаш лозим. Қолган 70 кун меҳнат таътилига чиқиш ёки ишдан бўшатишда фойдаланилмаган таътиллари учун пуллик компенсация олиш ҳуқуқини берувчи иш даврини суриш лозим.

Шу тариқа, ходимнинг иш даври 2019 йил 1 майдан 2020 йил 30 апрелгача эмас, балки 2019 йил 9 июлдан 2020 йил 8 июлгача бўлади.

Айни пайтда битта истисно мавжуд. Карантин чоралари амал қилган даврда болалар боғчалари тарбияланувчилари ва бошланғич синф ўқувчиларининг ота-оналарига берилган иш ҳақи сақланмайдиган таътил давомийлигидан қатъи назар, меҳнат стажига киритилади. Ушбу таътилга МКнинг 150-моддаси 1-қисмида назарда тутилган максимал давомийлиги бўйича чекловлар татбиқ этилмайди (Низомнинг 9-банди, АВ

томонидан 28.03.2020 йилда 3227-сон билан рўйхатдан ўтказилган).

Шунингдек иш берувчи локал ҳужжатларида йиллик таътиллари олиш ҳуқуқини берадиган иш стажига қарантин ёки бошқа сабабларга кўра иш ҳақи сақланмайдиган таътиллари даври ҳам қўшилишини мустақил тарзда назарда тутиши лозим (МК 142-м. 3-қ.).

Иш ҳақи сақланмайдиган таътиллари рухсат этиладиган давомийлигини (3 ой) ҳисоблаш учун ходимнинг меҳнат фаолиятини бошлаган вақтидан буён ишлаган даврини эмас, балки иш ҳақи сақланмайдиган дастлабки таътил бошлангандан эътиборан 12 ойлик давр мобайнида қандай муддат таътилда бўлганлиги ҳисобга олинади ҳамда ушбу даврдаги жами кунлар сони қўшилади (МК 150-м.).

Қўшимча дам олиш кунни

Президентнинг ҳар йилги фармонларига мувофиқ бир йил давомида тақдим этиладиган қўшимча байрам кунлари ходимларнинг меҳнат таътилидан чегирилади.

Ташкилот смена бўйича ишлайдиган ходимларнинг меҳнат таътилидан қўшимча байрам кунларини чегириб ташлаши лозимми?

— Ходимларнинг барча тоифалари, шу жумладан смена бўйича ишлайдиган ходимларга бериладиган таътиллари мuddати иш сменалари ҳисоб-китобидан эмас, балки 6 кунлик иш ҳафтаси юзасидан календарь бўйича иш кунлари билан ҳисоблаб чиқарилади (МК 139-м.).

2020 йилда жами 1 қўшимча дам олиш кунни — 2020 йил 23 март (14.11.2019 йилдаги ПФ-5875-сон Фармоннинг 1-банди).

Ходим ҳақиқатда қўшимча дам олиш кунларидан фойдаланган бўлса, улар меҳнат таътиллари умумий давомийлигидан чегириб ташланади. Мажбурий тартибда — фақат бюджет ташкилотлари йиллик меҳнат таътиллари давомийлиги қисқартириши ҳисобга олган ҳолда 15 иш кунидан кам бўлмаслиги керак (ПФ-5875-сон Фармоннинг 3-банди).

«Ҳақиқатда фойдаланилган» деганда турли вазиятлар тушунилиши мумкин. Масалан, умумий қоидаларга кўра — қўшимча дам олиш кунни тақдим этилади, балки ходим бу кунда ишга жалб этилган бўлиши мумкин (бу ҳолат табелда тасдиқланиши лозим). Ходим учун бу кун

қўшимча дам олиш кунни ҳисобланмайдиган ва таътилни умумий давомийлигидан чиқариб ташланмайдиган.

Сменали иш режимида ишланганда умумбелгиланган иш, дам олиш, қўшимча дам олиш ва байрам кунларидан фарқи равишда, графикда ходимнинг иш кунлари (сменалар) ва дам олиш кунлари (сменалар орасидаги дам олиш кунлари) белгиланади. График ва иш вақтини ҳисобга олиш табелига мувофиқ ходим 2020 йил 23 март қўшимча дам олиш кунни эмас, балки иш кунни ёки унинг сменалараро дам олиш кунни бўлган тақдирда, ушбу кун қўшимча дам олиш кунни ҳисобланмайдиган ва меҳнат таътилининг умумий давомийлигидан чегириб ташланмайдиган. Шунингдек бундай кунлар таътилга ва касаллик даврига тўғри келганда чегирилмайди.

Бюджет ташкилоти ҳисобланмайдиган ташкилотда қўшимча ишланмайдиган кун молиявий имкониятлардан келиб чиқиб ҳамда иш берувчи томонидан касаб уюшмалари қўмитаси билан келишилган ҳолда қабул қилинадиган локал ҳужжатларга мувофиқ белгиланади (ПФ-5875-сон Фармоннинг 3-банди).

Ходима болани парваришlash таътилида бўла туриб, ҳомиладорлик ва туғиш таътилига ишдаги 12 ойдан ортиқ муддатли танаффус билан чиқаётганлиги сабабли унга ўртача ойлик иш ҳақининг 75%и миқдоридан нафақа тўланади (27.12.2016 йилдаги ПҚ-2699-сон қарорнинг 23-банди).

Навбатдаги ҳомиладорлик ва туғиш таътили бошланган даврда ходима болани 2 ёшга тўлгунга қадар парваришlash нафақасини олаётган бўлса, ўз танловига кўра фақат бир турдаги нафақани олишга ҳақли (АВ томонидан 14.03.2002 йилда 1113-сон билан рўйхатдан ўтказилган Низомнинг 4-банди).

Вақтинча меҳнатта лаёқатсизлик варақаси ходимага ҳомиладорлик ва туғиш таътилини бериш учун асос ҳисобланади. У аризасида танланган нафақа турини кўрсатиши лозим.

